„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.

За Србију:
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте ситних слова; за жиг се плаћа по 30 нов. сваки пут.
За „Прилисане“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ.“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 нов.

БРОЈ 84. У НОВОМ САДУ У УТОРАК 1. ЈУНА 1899. ГОДИНА XXXIV.

Нови Сад, 31. маја.

Одбор деветорице разаслао је овај извештај о своме раду: „Одбор деветорице, што га је изаслала загребачка конференција посланика на нашем народно-црквеном сабору, извршио је и последњи, најважнији посао свој. Јуче је преко кр. уг. министра-председника отправљена представка на Његово Величанство, у којој су у главном побројане све повреде, што су учињене нашој народно-црквеној автономији за време ових тридесет година, те се моли за санирање тих повреда и успоставу редовног законитог стања у нашој народно црквеној автономији. Представка је на српском језику, и потписало је 54 посланика, а уз њу је приложен мађарски превод. И спољашња форма представке је прикладна: како српски оригинал, тако и мађарски превод је у фином атласком увезу. Одбор деветорице и посланици народни учинили су своје, а тиме су уједно одговорили и на све стране израженој жељи народној“.

* * *

Као што се види, меморандум тај потписало је преко две трећине посланика, 54 на броју.

У клубу удружених народних странака било је 60 посланика а толико их је после одгођеног петровданског сабора потписало и проглас на народ. У том прогласу потписаше господа посланици и ове речи:

„Најважнија пак одлука овога сабора састоји се у томе, што је закључено поднети круни опширно израђену предетавку против повреда наше автономије, не само на овом сабору, него против свију повреда нашој автономији нанешених. Ради састава претставке, и даљег поступка на највишем месту, изабран је одбор деветорице саборских посланика, који ће овој дужности својој задоста учинити.

Овако су господа потписала, а свакоме је позната она борба у новинарству, која је наступила после тога. Искретало се свакојако, да не дође до меморандума. Но напослетку би решено на другој посланичкој конференцији у Загребу, да се меморандум поднесе, тим пре, што се већ наше свесне црквене општине заталасаше и кренуше се, да оне учине оно, што су обећали посланици.

Међутим, као што је познато, барон Јован Живковић, који је управо написао онај проглас на народ, устукну, па не хтеде да се покори ни већини, но положи мандат. Парох Јован Ђуришић умр'о је, а четворица посланика, нити захвалише на мандату, нити потписаше проглас. Господа: Сима пл. Богдановић, др. Паја Тодоровић Никола пл. Милић су изјавила, да из начела неће да потпишу (разуме се, откуд би потписали, кад су обећали) а за што четврти није потписао, није нам познато. Само потписивање прилично се отегло, јер неким посланицима не стиже први позив, него тек друго, рекомандовано писмо.

На нашем народно-црквеном сабору има данас 71 посланик а од ових потписаше 54, дакле далеко преко две трећине (две трећине је 48). Меморандум је преведен и на мађарски језик, те ће се штампати, па послати упливнијим политичарима. као и мађарском новинарству.

Цео меморандум донећемо у духовском броју „Заставе“, те ћемо онда о њему опширније проговорити.

Нови Сад, 31. маја.

Поравнање између Аустрије и Угарске. Најновији гласови из Беча јављају, да је постигнут споразум међу угарском и аустријом владом, и да је питање о поравнању свршена ствар. Мађарски листови, који могу да знају из извора стање ствари, тврде, да је угарски министар-председник овога пута однео потпуну победу, јер није попустио ни у чем од свога становишта. Аустријска влада је морала дакле попустити. Бечки лист „Нова Слободна Преса“ доноси, да је аустријска влада претрпела прави пораз у питању поравнања. Који мисли да је овим свршена ствар, и све у реду тај се љуто вара. Да је аустријска влада одмах у почетку пристала била на оно, па шта је сад пристала, и на шта је мирне душе могла пристати, све би лепо и мирно прошло и никоме не би падало на памет, да у томе види победу угарске владе. Али када се већ подигла толика галама, и када је аустријска влада у више пута, и то отворено и смело показала, да од својих захтева никад одступити ни попустити неће, па сад, кад је, као што се може рећи посредством круне ипак попустила, сада је тек ствар заоштрена. Они у Бечу никад заборавити неће, да је аустријска влада у борби питања о поравнању подлећи морала. И сада ће тек да настане борба и трење. И у тој борби гледаће они у Аустрији да опет дођу до првенства и премоћи. И нимало се нећемо преварити, кад устврдимо, да питање о поравнању није скинуто с дневног реда. и да ће борба око њега трајати и на даље, и за краће ил дуже време избити на површину, само што ће онда та борба још много огорченија и жешћа бити.

Са Косова.

Нема дана, а да не стижу тешке тужбанке са Косова. Какво је тамо жалосно стање, видеће се из ове једне, што ју саопштавамо Допис је из Призрене и вели међу осталом ово:

»Како жалосно стојимо овамо, нека вам као пример послуже ови бројеви:

У протопрезвитеријату призренском имамо данас свега 2231 српски дом, од којих на сам Призрен долази 982 дома, а остало на села. Кад се узме на ум, да је Призрен као престоница морао бити у средини, у најнасељенијем делу наше отаџбине, ови су бројеви више него жалосни. Они вам, боље него ишта, престављају жалосно стање, до којега су наш народ донели Арбанаси својим зулумима и Турци својом политиком. која им повлађује да нас упропасте. Па ипак се налази, тако чусмо ових дана тамо код вас жалосних новинара, који уздижу Турке хвалама, а наше јаде и невоље називају маскарада! Докле ћете, ако Бога знате, допуштати да се и такви људи размећу по вашим новинама, чланцима који вас у Србиству срамоте а нас пећенике врећају? Што од зулума не хте у Србију или у друге стране бежати, то се истурчи; а што оста верно вери и огњишту, то осироте и у сиротињи проводи чемерне дане. Па и оваки какви смо трн смо у оку Арбанасима који нам не дају живети. Убиства, отимања, глобе - то су свакодневне појаве, према којима је власт немарна или немоћна. Остављени смо просто на милост и немилост арбанаским зулумћарима, који су оруђе у рукама оних чији је интерес да нас нестане из ових крајева.

Турци не трпе да се међу нама уздигне какав јачи човек. Чим неко почне себи тећи гласа богатством или јунаштвом томе ће они смрсити конце.

Поред ових жалосних има код нас и смешних појава. Једна је нарочито подесна да вам покаже, какви су наши господари и за то хоћу да вам је прикажем, те да видите, у каквој земљи живимо.

Турци из Призрена и околине предали су пре неки дан кадији писмену тужбу на — винограде. Оптужују их што им неколико година већ не рађају. Кадија им је тужбу примио и наредио им да му сутра дан дођу да чују пресуду. Кад су се сутра дан искупили отпочео им је објашњавати, да им виногради не рађају за то, што Бога не поштују нити му се моле, него се између себе воју и убијају. Хоћумат је, по његову предлогу, издао наредбу да сви, без разлике вере, кад их телал позове, затворе дућане, изиђу у винограде и ту се сваки на свој начин. моле Богу да им опет отпочну рађати. Тога дана ће чаршија бити затворена и школе неће радити.

Па сада не реците, да нисмо срећни, кад имамо оваке господаре!«

О проневери патријарха Бранковића.

Патријархова одбрана. Од једног свештеника добијамо ове редове. „У књизи, која је изашла ових дана: „Судска акта шандорске афере“ (којој је кумовао сам патријарх Георгије) и у којој се износи одбрана патријархова због тога што није унео сав новац шандорске општине у благајну народних фондова, брани се патријарх овако:

„Слободан сам нагласити, да ја као окружни протопрезвитер нисам са примањем горње своте примио на себе уједно дужност, да исту одмах чим је примим, било у какву касу, било пак благајни народних фондова пошаљем, јер у том погледу није било никаквих прописа а фактично су те врсте уплате од времена на време онда, кад су се веће споте скупиле од стране свих протопрезвитера, па и од моје стране, у благајну народних фондова упућане. У овоме обзиру не могу важити и не важе оне одредбе, које се ваљда на благајнике или благајничке чиновнике односе, јер окружни протопрезвитери нити су благајници нити су чиновници народних фондова, а поменута скупљања вршили су само као опуномоћеници управе народних фондова, већином бесплатно и без икаква хонорара, — без да им је у строгу званичну дужност спадало.“

Овака „одбрана“ мора згрозити сваког поштеног човека. Истина, да окружни протопрезвитери нити су чиновници, нити

ПОДЛИСТАК

САНТОВЧАНИ У РАВАНИЦИ.

У прошлом броју овога листа укратко је изнесено, како су Сантовчани били дочекани у Новом Саду. Сад хоћемо да испричамо, како смо Сантовчане испратили и у Раваницу допратили.

После заједничког ручка код гостионичара Стевана Видаковића, певања лепих песама и веселог играња од неколико часова — кренусмо се са Сантовчанима пут Каменице. У пратњи Сантовчана било нас је петоро кола измешаних с њима. Нарочито лепе цуре и младе зажелеше, да се провозају мало »по господски«, те их понамештасмо међу нас на по неке наше фијакере.

Велика већина Сантовчана није до сад никад била у Новом Саду, те им уз пут кроз темеринску, ћурчијску и дунавску улицу показивасмо поједине лепше зграде као н пр. зграду српске народне основне школе, којој се силно дивише. Даље им показасмо владичански стан, место, где ће се зидати нова резиденција, а на крају дунавске улице промонаду и нову судску зграду.

После тога дивише се наша браћа Сантовчани Дунаву, његовим мостовима, граду Варадину, где је био некад Краљевићу Марко и Вуча генерале.

Прошавши варадинску пивару и изишавши на последњу градску капију, пуче нам пред очима каменички романтички друм, зелена поља, лепи виногради, Дунав, бачка равница а на њеној међи лепи Нови Сад са његовим многим црквама.

Идући кроз Кименицу, гледао нас је и поздрављао радознали свет. На крају Каменице стадосмо, ал за мало, јер пратиоци изјавише, да ће да прате бар до Мајдана (креча). На брзо поседасмо неки и опет у кола, а многи пођоше пешице за Сантовчанима до крста.

Бадава! Није крв вода! Тешко се драгој и милој браћи на брзо растанути.

Код крста певајући очиташе Сантовчани неке стихове из псалмова, па се онда сви на коли крепусмо даље.

У једном лепом окрајку божанствене Фрушке Горе, одма до кречане, стадосмо, да се многи од нас братски опростимо и растанемо од миле браће и сестара, Сантовчана, а неки опет да продужимо пут до Раванице.

Чили келнери г. Душана Славнића, који беше изнео буре пива да се потроши на растанку — ударише славину и за тренут-два куцаше се сви из реда, желећи браћи својој повољна здравља и срећна путак светој задужбини косовског мученика.

Морадоемо да се пожуримо, јер густи облаци надвише се над нами и плаха киша већ поче да пада. И који се враћаху и који ће даље, журно се опростише и пожурише свак' на своја кола. Но како од овога места пут према Иригу све на више иде, сантовачко женскиње, да олакша коњима, ишло је пешице и ако је киша лила, као из кабла. Уз то и севну неколико пута и зачу се грмљавина. Путници окренуше и одоше пут Нова Сада, а ми се полако упутисмо високоме венцу.

Свима нам врло жао било, што нам киша ускратила, те нисмо могли уживати у оном дивном зеленилу горском, у оном божанственом и рајском крају чаробне Фрушке Горе.

Кад се испесмо на највише висове, на венац, пуче нам пред очима дивна панорама. Не могосмо довољно да се нагледамо дивне околине, што нам је приказиваху ниži висови и питоме долине с десне и леве стране иришког друма.

После шест сахата стигосмо у Ириг. И ако је киша још лила, код чесме нас дочекаше ипак родољубиви Ирижани са својим свештеником В Николајевићем. Неки се сиђоше и поздравише се с Ирижани, који нас после бурнога »Живели!« позваше, да свернемо у кавану на који часак, док киша не стане. Једно због кише, а друго да се и они што пре рукују и поздраве са својом новом браћом, звали нас Ирижани у гостионицу. како би нас тамо мало и прочастити могли, но због неког неспоразума, кола учитеља сантовачког одјурише мимо гостионицу ка друму раваничком а за њиме ударише и Сантовчани, те после и сви остали.

Кад смо дошли до првог савијутка, где се деле путеви у Руму и Раваницу, застадосмо, да се искупимо. Ту уједно изразисмо своје жаљење, што се не одазвасмо позиву Ирижана, а за тим после дугог чекања многи од нас пребацисмо вођи Сантовчана, њихову учитељу, што у напред није рекао Сантовчанима, нарочито женскима, да у Иригу не силазе с кола и не иду пешице, како их не би морали чекати по друму. После бурне кише, дувао је хладан ветар, те смо сви од реда дрхтали били од зиме, а нарочито много сантовачко женскиње, које и онако беше лако одевено а уз то до коже повисло.

И многим Сантовчанима беше криво на »господар-мештера«, — тако они зову учитеља — што им напред није издао наредбу, како да поступе, а не сад да се ту стоји и зебе.

Због непажње и слабог старања, како ће се и шта ће се унапред, многи Сантовчани, који су заостали били, ударише другим, пречим, путем у Раваницу, а ми их овамо чекамо на другом друму и путу. Кад је већ било досадило свима, уптише се и од нас и од Сантовчана неки пешке а неки па коли путем у Раваницу. Изгледали смо, као разбијена војска. Неке партије се налазе с десне, неке с леве стране, неки испред а други опет иза села Ривице, а ни једна од тих група не зна ништа за другу ни где је ни куд иде.

Тако је то, кад се вођство повери збуњену човеку, који ни сам не зна шта и како да нареди. Ал' већ на крају ћемо рећи о томе још коју.

На послетку, после дугог и досадног путовања и лутања по мраку и глибу, стигосмо у Врдник, а из овог кроз алеју у манастир. Но ту се тек непријатно изненадисмо. И капија и мала врата закључани. На све стране густи мрак и гробна тишина.

Ударисмо »алком« на вратима, ал' се нико не одзива. Поновисмо лупу неколико пута и

су благајници народних фондова, те по томе би се дало говорити: је ли им спадало у дужност да скупљају саборске трошкове, верозаконске приносе и аренду залишних сесија.

Но, кад је саборски одбор одредио награду, 2% од укупљених свота, а они се те дужности примили, (па ма да су то учинили и без награде) они су тим узели на себе обвезу, и тим узели сву одговорност на себе, коју имају и чиновници саборског одбора. Наиме, они су дужни држати се правила и полагати строга рачуна саборском одбору о прикупљеном новцу. У том послу подлеже они оним правилима, којим подлеже чиновници у свом свету, па и чиновници народних фондова. Шта више, свако несавесно вршење благајничке дужности, не само што би морало повући за собом дисциплинарну истрагу од саборског одбора, с ким имају да рачунају, него то несавесно вршење примљене благајничке дужности долази у сукоб чак и са чином свештеничким, те би такав и од својих свештених власти морао бити осуђен. Нарочито негдањи прота Бранковић, морао је знати већ као члан саборског одбора прописе, по којима се прикупљени новац мора у најкраћем року послати на његово место, а не сме се ништа код себе задржати. То тим мање, што су саборски трошкови и верозаконски принос предујам, те као такви не вуку никакву камату, док се фондовима не поврати и ови га под камату не издаду. Патријарх Бранковић је чинио друкчије, а његова одбрана нема никакве правне, а још мање моралне основе и срамота је, да је тако могао и смео говорити као српски патријарх, који треба да је узор у свему, а он се брани тако неморалним и неправедним разлозима. И кад то знамо, онда нам није чудо, за што је највиши суд изрекао, да се злочиначко дело Георгија Бранковића није могло узети у претрес због — застарелости, и ако из судских аката није доказано, да је он — невин.

Кад тако стоји ствар: Како се смеју искати од свештеника поверенице за Георгија Бранковића. И како ћемо да осудимо оне, који оваку његову одбрану осуђују. После штампане оваке одбране, патријарх Георгије се сам осудио а ко га и после те одбране брани, тај то не чини чистим срцем, него из нечистих рачуна".

*

Брестовачка „афера". Обично се мисли, да је „шандорска афера", прва афера негдањег проте Бранковића. Но то није тако. Прва његова афера за коју се зна, то је „брестовачка афера". Наиме, негдањи прота сомборски покупио је у старијим годинама многе хиљаде од брестовачке општине, а не посла их у фондове. То се некако дознало у Брестовцу и кад се уверише у чему је ствар, погонише проту Бранковића и претише му судом. Онда је он измолио „пардона" и обећао платити.

Ако сл. саборски одбор не верује ено му књиге. Из њих ће се уверити, да је прота Бранковић година: 1880., 1881. и 1882. нагло уплаћивао у народне фондове оно, што је побрао прошлих година.

Наиме: Прве године кад је био повијан (1880. год.) унео је 6.905 фор. 57 нов. и то под бројевимо 1192. и 1688. Друге године 1881. унео је 2.373 фор. 52 новч. и то под бројевима 749., 1859., 2289. и 2801. У првој половини треће, 1882. године, уплатио је заостатак, 760 фор. 64 нов. и то под бројевима: 2006. и 2268. Свега дакле за две и по године преко 10.000 фор. које је своте годинама израније покупио.

Ено вам књиге, па се изволте уверити. Није Георгије Бранковић никад пустио из руке оно, што је једном шчепао, докле га год не повијаше.

Само што је тада из страха платио, то је после задржао од других општина. Његово цело деловање је један дугачак, трајан низ проневера. Изволте прегледати сав његов рад, па ћете се уверити. Нема ту ништа од заборава. Има ли зле намере у деловању Георгија Бранковића мора се видети, чим се прегледају све књиге и сви рачуни.

Политичке вести.

Српски владика у Скопљу. Као што је на жалост познато, екуменски патријархат није пријатељски расположен према Србима у Турској. Тако није до сада никако хтео да именује за српског српског скопљанског владику архимандрита Фирмилијана, досадањег управитеља српског скопљанског владичанства. Но султан је ових дана преко великог везира дао на знање екуменском патријархату, да је његова, султанова жеља, да се Фирмилијан потврди за српског скопљанског владику. И сада ће екуменски патријархат хтео не хтео морати именовати Фирмилијана за владику, јер се неће смети ни моћи опирати изричној жељи султановој. И тако ће се једва једном испунити давнашње праведне жеље Срба у Турској, и скопљански Срби имати свога владику Србина.

Сукоб између Јермена и Курда. У вилајету Нушу а у селу Тиронгу дошло је до крвава сукоба између Јермена с једне, а Турака и Курда с друге стране. Узрок томе сукобу био је тај, што је дошло једно одељење војске и Курда да зароби и уапси неких седам јерменских агитатора. У томе сукобу погинули су сви тих 7 јерменских агитатора, турски званичник Талиб ефендија, један турски подофицир, два војника и два Курда; за тим јерменски месни председник а рањено је више Јермена. Курди су одмах за тим напали јерменско село Ачан, поробили сво село, однели сву стоку и марву, убили три Јермена а многе ранили. За тим су напали село Алваринш, убили месног председника и исте ноћи опљачкали јерменску најстарију цркву. Једно одељење турске војске напало је село Пилов и однело 100 грла марве. Једно одељење Курда напало је јерменски манастир Турп Анфарик, поробило манастир и убило манастирског управитеља. Међу Јерменима влада ужасно врење и страх, због ових нападаја и пљачкања њихових домова и светиња.

У будућем столећу.

У двадесетом веку догодио се оваки случај:

— Молим те, хоћеш ли примити ове новце и однети их од мене ономе, коме сам ја дужан?

— Како не бих, за Бога. Дај их само овамо!

После неколико година.

По богу брате, дознао сам из рачуна, да ти ниси однео моје новце где треба. Задржао си их. Је ли то лепо, је ли то поштено?!

— Јесте, лепо је и поштено.

— Шта важеш?

— Узми у руке »Судска акта шандорске афере«, и прочитај тамо одбрану патријарха Георгија Бранковића. Ја нисам био чиновник, нисам био твој писмоноша, па за мене не важе одредбе за чиновнике, нит сам ја био дужан да одмах предам новац.

— Дакле тако? А зар је и то одбрана!?

— Тако да! Кад је једном патријарху могла подносити таква одбрана, може и мени. Он је тек морао знати, шта је то — морал.

* * *

Ухватили у двадесетом веку лопова и довели га на суд.

— Крао си!

— Кад?

— Та има томе већ више година. Признајеш ли?

— Та баш кад би ми доказали, признао бих. Ал ко ће да се сад сети шта је било пре толико година?

— Не извијај, но кажи: јесил ил ниси?

— Можда и јесам. Ал ни онда нисам ја крив. Зашто ме нису ваши жандари раније ухватили, па би се и сетио и умео да вам одговарам. Сад ме манте на миру.

— Каква је то одбрана?!

— Ето каква! Ако не знате, прочитајте: »Судска акта шандорске афере.« Тамо ћете наћи одбрану некадањег патријарха Георгија. А тај је тек морао знати шта је то — морал.

— — — — — — — — — —

Ето зашто је добра књига: »Судска акта шандорске афере.« Она може користити »некима« чак у будућим вековима.

Вести из места и са стране.

Први Србин у Сантову. А знате ли: које је најпрвије и најправије Србље у Сантову?! Јесте ли га видели? То је Србље још мало, смеђе, нема му више од 7 месеци, а увек се смеши. Зове се: Матија Шишковић...

Кад су се наша браћа у Сантову већ оцепила од католичке цркве, те се спремала за прелаз у српску православну веру, родио се у Мате Шишковића син. Он га није крстио у католичкој цркви, него је чекао, чекао четири месеца док не дочека онај знаменити дан прелаза... И онда је мали Матија Шишковић први покрштен, мимо свију први. Зато и вели данас његова мати о њему: да је он најпрвије Србље у Сантову. А изгледа јој да је њен Мата и најправије Србље, јер није ни био крштен на другу веру, осим на српску.

Мати је понела то најправије и најправије мало Српче собом на пут у српске манастире... И где год дођу, свако хоће да види онога Сантовчана који је први прешао на српско и православно, те га узимају на руку, а он се само весело и задовољно смеши. Да бог да био срећан и користан своме народу!

† **Димитрије Јосић** некадањи учитељ српских основних школа новосадских преминуо је 24. маја о. г. у Великом Градишту у Србији. Јосић је рођен у Сомбору 1845. где је свршио и нужне школе да је могао постати учитељ. Као новосадски учитељ буде 1870. год. изабран за питомца народно црквеног сабора и послат у Немачку ради вишег стручног образовања. По повратку буде изабран за првог професора и управитеља тада новооснноване учитељске школе у Пакрацу, где је са другом својим Петром Деспотовићем врло ревносно радио и завод до лепога гласа подигао, Али непријатељи српства нису могли гледати напредак тај, зато протерају Јосића заједно са Деспотовићем а по томе и сам завод затворе. После тога врати се Јосић у Н. Сад где га црк. општина изабере за управитеља својих основних школа. Али удес онај, који га је почео пратити у Пакрацу, хтео је зар и овде да га снађе. Тадањи епархијски школски одбор није га потврдио за управитеља, што је у оно време (1881. год.) изазвало у учитељству велико огорчене. Јосић видећи се на невољи пређе у Србију где му се доцније придружи и друг Деспотовић. Ту, у новој постојбини, али Србиновој, делао је пок. Јосић све до прошле године на разним вишим заводима најревносније, када је стављен и у мир. Покрај тога радно је вредно и на књижевном пољу и школску књижевност нашу обогатио је корисним и од трајне вредности делима. Оваки радник на просветноме пољу нашем, који је био ревностан учитељ малима а и спремао учитеље за мале, од којих и данас многи вредно делају по речи овог ваљаног наставника свога, заслужује да му свако из дубине душе рекне: Вечна ти Мито наставниче успомена у народу српскоме коме си тако верно и лепо послужио.

Удавио се. Папчевачки учитељ српских основних школа Мита Стајић удавио се, купајући се у Тамишу.

Телефонска веза између Петрограда, Варшаве и Берлина. Из Петрограда јављају да је цар издао дозволу да се може предузети градња телефона између Петрограда, Варшаве и Берлина. Градњу ће извести инжињер Новики који је израдио и телефонску везу од Петрограда до Москве.

Школе и злочини. Педагошко друштво у Пруској саопштава податке о утицају школска изображења на криминалистику. Прикупљени податци из Пруске показују, да је много већи број злочина у источним провинцијама, где се мање пази на похођење школе, него ли у западним провинцијама, где се на то строго пази. У источним провинцијама пруским заведен је 1890. год. у школама други ред, па се опажа постепено опадање злочина.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ".

Стигли 31. маја.

Будимпешта. Шест хиљада будимпештанских столарских помоћника закључило је: Ако им не дозволе да раде дневно девет и по сати, онда ће заједнички да обуставе рад.

Париз. Приликом коњске трке, приредио је народ председнику републике Лубеу бурне овације, вичући: Живео Лубе! Живела република! Мала мањина, која је демонстровала против Лубеа и Золе, би растерана. Кад се Лубе враћао са трке, светина је пробила војнички кордон и приредила у корист Лубеа нове бурне демонстрације. У гостионици где су демонстровали против Лубеа, дошло је до туче, где су петорица тешко рањени. Пред Елисеом приредили су Лубеу такођер велике овације.

Будимпешта. Угарски министри остаће и сутра у Бечу, да коначно уреде законски предлог о поравнању. И министар-председник Сел остао је у Бечу да сачека повратак грофа Туна, који је отпутовао у Ческу, да походи свога болесног брата.

Будимпешта. По „Будимпештанском Напло-у свршено је поравнање између обе владе и краљ је све одобрио.

Будимпешта. За среду заказана саборска седница одгођена је за четвртак. У среду у вече држаће владина странка своју седницу у којој ће се изјаснити министар-председник Сел о поравнању.

Њу Каст. У ливници топова јуче је беснио пожар. Штета износи два и по милијуна форинти.

тек у пеко доба јави нам се човек с кључевима, те нам отвори вратнице.

Пред капијом за то време истигла се сва кола. Пут стрм, те кочијаши имадоше ужасне кубуре с колима и коњима.

Уђосмо најзад унутра. Врли домаћин госп. Сергије Попић, настојатељ манастира, изишао нам у сусрет, те се редом љубазно поздрављa извињавајући се, што се тако догодило. А догодило се тако просто због тога, што учитељ сантовачки није га обавестио, кад и у који час ће стићи са Сантовчанима. Он је, вели, спремио се за дочек како је најбоље умео и могао. Чекао је до осам сахата, па кад је видео, да нас нема, он као и обично, дао је затворити сва врата портанска.

Оваква небрига и непромишљеност од учитеља Илкића, свакако је за осуду, као и онај поступак његов у Новоме Саду. Или зар није имао времена, да из Новог Сада јави у Раваницу за долазак наш ма само са једном или две речи. Имао је времена и сувише, само је у њега канда промишљености мало, да унапред удеси шта и како треба.

Чим уђосмо у двориште, домаћин нас све редом уведе у цркву, где се прво помолисмо Богу. Ту нас поздрави искреном добродошлицом и право пастирски благослови браћу Сантовчане. Вредно беше видети, с каквим страхопоштовањем приступају Сантовчани и целивају десницу цара-мученика.

После службе одвео је гостољубиви домаћин све Сантовчане у трпезарију, где су добили у изобиљу и јела и пића а по том и топла места за конаковање, што је свима врло добро дошло, после оне несносне хладноће.

Сутра-дан је звонило у ½10 на литургију. Црква је била пуна побожног света из села и околине. На кору је певало румско певачко двуштво под руковођењем свог коровође г. Душана Поповића. Певање им служи на част, јер певају лепим и умиљатим гласовима а поједине партије изводе уметнички. Литургију су служили: Настојатељ манастира, Сергије Попић, Ђорђе Велић, парох новосадски и Петар Костић, парох Ст. Футошки. Осим ових беше од свештенства у цркви Божидар Поповић, парох новосадски и Стеван Моловић, парох иришки.

Г. Сергије Попић има врло леп и пријатан глас. Служи дивно. А кад је прочитао, он је и српски изговорио еванђеље. Осим тога је изговорио дивну проповед пред причешћивање. Због тога је добио бурно »Живео!« У говору је споменуо патње и јуначну борбу Срба за лепо православље, косовске и друге јунаке, који падоше за веру и слободу српску, споменуо је претке Сантовчана, и изјавио радост свију Срба, што се Сантовчани вратише у веру својих прадедова и т. д. Најпосле их благослови све и обасипе их најлепшим жељама у опште и за тим је причестио готово све женске. Беше то врло дирљив моменат. Сантовкиње клече и реч по реч изговарају молитву пред причешће. Обузе нас све неки особит тајанствен осећај у души, а сузе нам се и нехотице котрљаше низ лице.

После литургије био је ручак. Сантовчани су ручали у зеленилу више манастира, а дворио их је врли домаћин Сергије онако својски и искрено, како само он уме.

После тога смо ручали ми, пратиоци, у трпезарији, где је после ручка пало и више родољубиви здравица. Значајне су здравице биле домаћинове и пароха новосадског Божидара Поповића, намењене сантовчанима.

Одма после ручка ишло се у цркву на кратку молитву, а после ове ишао је настојатељ Сергије и Ђ. Велић, парох новосадски, у орнату напред, међу њима крст и барјак, а за њима у редовима браћа Сантовчани. Обишло се око цркве, а за тим се дошло до капије, где се својски опростисмо с браћом, ми, који ћемо натраг у своје место. Сантовчани ће пак тако пешице са споменутим свештеницима у Јазав, где их очекују. Јуче из Јаска су отишли преко Ирига у Гргетег и Крушедол, а оданде у Карловце. Из Карловаца ће по свој прилици после подне у Нови Сад, јер ће како чујемо, у Карловци пре подне да буде архијерејска служба.

Толико о путу Сантовчана у Раваницу. А на завршетку још реч-две о Сантовчанима.

Сви они од реда необично се радују, што су прешли у православље. Нарочито им је мило, кад виде, како они сами веле, да код српске браће своје наилазе на раширене руке и братски загрљај без разлике, ком друштвеном реду припада који од Срба.

— Нами је особито драго, што нас и прости и господа Срби тако лепо дочекују. Ми смо до сад били презрени од мађарске господе. Гледали су на нас као бесни вуци. Нису имали лепе речи за нас. Па нам сад тим већма годи срцу, што се од Срба баш нико не поноси, него нас сви лепо грле и љубе, владају се према нами баш право нашки, — тако ето причају браћа Сантовчани о нами, у колико су нас познали.

Старајмо се, да то лепо мишљење њихово о нами остане и даље у животу.

За сад толико посебно о Сантовчанима, а други пут још и коју више.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.